

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR ze dne 08.09.1982, sp. zn. Cpj 67/82, ECLI:CZ:NS:1982:CPJ.67.1982.1

Číslo: 2/1983

Právní věta: Důvodem pro povolení obnovy ve smyslu ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř. může být pozdější rozhodnutí příslušného orgánu řešící odchylně předběžnou otázku, šlo-li o případ, v němž byl soud při původním rozhodování vázán rozhodnutím jiného orgánu (§ 135 odst. 1 o. s. ř.), anebo o případ, v němž soud vycházel při svém rozhodování z rozhodnutí vydaného dříve příslušným orgánem (§ 135 odst. 2 o. s. ř.). Stejně tak může být důvodem obnovy řízení rozhodnutí příslušného orgánu o předběžné otázce, šlo-li o případ, v němž si soud sám v souladu s ustanovením § 135 odst. 2 o. s. ř. vyřešil předběžnou otázku, protože vycházel ze zjištění, že o této otázce nebylo dosud příslušným orgánem rozhodnuto, zjistí-li se potom, že tento příslušný orgán svým kdykoliv vydaným rozhodnutím vyřešil uvedenou otázku odchylně.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 08.09.1982

Spisová značka: Cpj 67/82

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Obnova řízení, Předběžná otázka, Rozhodnutí jiných orgánů

Předpisy: 99/1963 Sb. § 135
§ 228

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Při prověrce rozhodnutí soudů o obnově řízení občanskoprávních věcech, kterou uskutečnilo ministerstvo spravedlnosti České socialistické republiky, byly zjištěny pochybnosti v soudní praxi posuzování otázky, za jakých okolností může být důvodem obnovy řízení rozhodnutí vydané v jiném řízení. Ministerstvo spravedlnosti ČSR dalo proto Nejvyššímu soudu ČSR podnět k usměrnění praxe soudů stanoviskem ke správnému výkladu zákona (srov. sdělení č. 5 v částce 1 až 3/1982 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR, str. 10).

Ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř. uvádí důvod obnovy řízení kromě dotazů i rozhodnutí a skutečnosti, které ten, kdo návrh podává, bez své viny nemohl použít v původním řízení, pokud pro něho mohou přivodit příznivější rozhodnutí ve věci. Jestliže jiné pro navrhovatele příznivější rozhodnutí ve věci mohou přivodit jednotlivé skutečnosti vyplývající z rozhodnutí jiného orgánu, případně souhrn více takových skutečností, vyvstává otázka, proč zákonná úprava rozlišuje mezi skutečnostmi a rozhodnutími, když pojem „skutečnosti“ může v sobě zahrnovat i pojem „rozhodnutí“.

Uvedená úprava přípustnosti obnovy řízení je odůvodněna potřebou vyjádřit ty případy, kdy důvodem obnovy je vydání rozhodnutí jiného orgánu a nikoliv skutečnosti z něho vyplývající. Tak je tomu v případech, kdy soud v původním rozhodnutí respektoval důsledky vyplývající z ustanovení § 135 odst. 1, 2 o. s. ř., totiž se byl vázán ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přečin nebo přestupek, a kdo jej spáchal, případně byl vázán rozhodnutím o osobním stavu, nebo vycházel ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. z již vydaného rozhodnutí jinak příslušného orgánu rozhodovat o určité předběžné otázce, nebo konečně, nebylo-li dokud rozhodnutí příslušným orgánem vydáno, posoudil příslušnou předběžnou otázku sám.

Ve všech těchto případech má vydání rozhodnutí příslušným orgánem, pokud se v něm odlišně řeší otázka, která byla předmětem rozhodování soudu, zásadní význam, protože se tím mění posuzování věci z hlediska důsledků vyplývajících z ustanovení § 135 odst. 1, 2 o. s. ř. Šlo-li totiž o případ posuzovaný podle ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř., končí nebo se mění vázanost soudu určitým dřívějším rozhodnutím a pokud šlo o případy podle ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř., buď odpadlo rozhodnutí, ze kterého soud v původním řízení vycházel, nebo vydáním rozhodnutí řešícího předběžnou otázku odlišně pominulo oprávnění soudu o takové otázce rozhodovat.

Jestliže soud v původním rozhodnutí posoudil předběžnou otázku sám, vycházejí z toho, že neexistuje rozhodnutí, kterým by byl vázán ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř., nebo z něhož by měl vycházet ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř., může být důvodem pro povolení obnovy řízení jak rozhodnutí vydané po skončení řízení, o jehož obnovu jde, tak i rozhodnutí vydané dříve, protože existencí takového rozhodnutí dodatečně odpadl nebo již v původním řízení nebyl vydán předpoklad, za něhož mohl soud posoudit předběžnou otázku samostatně. Povinnost soudu zkoumat zda navrhovatel nemohl bez své viny použít takového rozhodnutí již v původním řízení, přichází ovšem v úvahu pouze tehdy, jde-li o rozhodnutí existující již v době původního řízení.

Naproti tomu, jestliže v původním řízení soud rozhodoval se zřetelem ke své vázanosti jiným rozhodnutím ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. nebo vycházel z již vydaného rozhodnutí jiného orgánu ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř., může znamenat změnu v tomto předpokladu rozhodnutí, které bylo vydáno po skončení řízení v původní věci (např. zprošťující trestní rozsudek, odlišné rozhodnutí o osobním stavu, odlišné rozhodnutí správního orgánu o téže předběžné otázce, zrušení dřívějšího rozhodnutí správního orgánu mimo odvolací řízení), tedy rozhodnutí, kterým byl změněn nebo odpadl dosavadní pro soud závazný podklad. V tomto případě rovněž nepřichází v úvahu zkoumání, zda navrhovatel nemohl použít takového rozhodnutí již v původním řízení, neboť tehdy ještě neexistovalo.

V případě, kdy soud v původním řízení odůvodnil své rozhodnutí závěrem, že je vázán určitým rozhodnutím ve smyslu ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. nebo že vychází ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. z rozhodnutí jiného orgánu, a je-li pak podaný návrh na obnovu řízení odůvodňován tvrzením, že takové rozhodnutí v rozhodující době neexistovalo nebo že tehdy existovalo jiné rozhodnutí, neznamenalo by prokázání takového tvrzení, že by odpadli nebo bylo změněno rozhodnutí, ve kterém mělo původní rozhodnutí oporu, nýbrž by z něho vyplýval závěr, že původní rozhodnutí, jehož se týká návrh na obnovu, vycházelo z vadně zjištěného skutkového stavu. Důvodem pro povolení obnovy by v takovém případě nebylo rozhodnutí, nýbrž uvedená skutečnost, že soud v původním řízení vycházel z nesprávného zjištění, přičemž by bylo na navrhovateli, aby prokázal, že tuto skutečnost nemohl bez své viny použít v původním řízení. 1)

Při výkladu doby skončení původního řízení, významné při posouzení podmínky, že navrhovatel nemohl použít důvodu obnovy bez své viny v původním řízení, je třeba vycházet zásadně z ustanovení § 154 odst. 1 o. s. ř., podle něhož je pro rozsudek rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Tato doba je bez dalšího rozhodující při posuzování návrhu na obnovu, skončilo-li řízení rozhodnutím, které již

nebylo možné napadnout odvoláním, jež by umožňovalo navrhovateli obnovy řízení uplatnit ještě v odvolacím řízení nové skutečnosti a důkazy (§ 205 odst. 2 o. s. ř.). To platí především o rozsudcích vyhlášených odvolacím soudem, popřípadě o usneseních schvalujících smír. Pokud by výjimečně došlo ke zrušení vyhlášeného rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 217 o. s. ř., byl by rozhodující den vyhlášení dalšího konečného rozhodnutí odvolacího soudu. Den vyhlášení rozhodnutí byl by rozhodující také tehdy, je-li návrhem na obnovu řízení napadeno usnesení o schválení smíru (§ 231 o. s. ř.), které rovněž nelze napadnout odvoláním ani v případě, že byl smír uzavřen u soudu prvního stupně. U rozsudků soudu prvního stupně může být doba jejich vyhlášení rozhodující, jestliže se všichni účastníci řízení bezprostředně po vyhlášení rozsudku vzdali vůči soudu odvolání proti tomuto rozsudku (§ 207 odst. o. s. ř.). Jinak vzhledem k ustanovení § 205 odst. 2 o. s. ř. je rozhodující zásadně doba, kdy účastníkům marně uplynula lhůta k podání odvolání. Podal-li však kterýkoliv z účastníků původního řízení včas odvolání proti výroku, jehož se návrh na obnovu řízení týká, je rozhodující doba vyhlášení rozhodnutí odvolacího soudu, neboť do této doby mohl navrhovatel obnovy řízení uplatnit v tomto odvolacím řízení, i když sám odvolání nepodal, nové skutečnosti nebo důkazy, pokud tato možnost nepominula k jinému dni (např. doručením nevyhlášeného usnesení odvolacího soudu o tom, že se připouští zpětvzetí odvolání, jímž je vzhledem k ustanovením § 170 odst. 1 a § 211 o. s. ř. odvolací soud vázán).

Z uvedených závěrů také vyplývá, že důvodem pro obnovu řízení může být samo rozhodnutí jiného orgánu jen tehdy, jestliže řeší otázku, jejíž posouzení bylo rozhodující i při vydání rozhodnutí v původním řízení, jestliže se tedy dotýká skutečností, které existovaly již v době původního rozhodnutí a kterými se tedy musel soud v tomto rozhodnutí zabývat. Takový výklad zastávala již dříve soudní praxe [srov. rozhodnutí uveřejněná pod č. 101/1953 a č. 163/1953 Sbírky rozhodnutí čs. soudů, která sice byla vydána k výkladu dříve platného ustanovení § 197 písm. a) zákona č. 142/1950 Sb., jehož závěry jsou však použitelné i k výkladu obdobného ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Jen takové rozhodnutí, které řeší uvedené otázky, může mít rozhodující dopad na vázanost soudu podle ustanovení § 135 odst. 1 o. s. ř. nebo na jeho oprávnění řešit samostatně předběžné otázky ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. či na jeho povinnost vycházet z určitého již vydaného rozhodnutí jiného orgánu.

Jestliže předmětem rozhodování jiného orgánu by bylo posuzování odlišných později vzniklých skutečností, šlo by o úpravu právního stavu pro období po skončení původního řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí soudu, a takové rozhodnutí by tedy nemělo vliv na posouzení otázek řešených soudem v napadeném rozhodnutí.

1) Vada řízení a rozhodnutí, spočívající ve vadně zjištěném skutkovém stavu, by ovšem mohla být i důvodem pro podání stížnosti pro porušení zákona.